

מחוז דרום

בעקבות זאב ז'בוטינסקי בתל אביב - ממנ סמי

"בשעות כתיקנו אין שם צורך לא רק בתלמיד, אלא גם לא בסטודנט, כי יש להם מדינאים ותיקים ומנוסים למדי. אולם בשעה יוצאת מן הכלל, למשל, בשעת מלחמה, היחס משתנה והנוער הוא היוצא אל המערכה, הוא המציל."

{ מתוך: קריאה אל הנוער, נאום בראיוע עזן ז'בוטינסקי }

רעיון מרכזי -

זאב ז'בוטינסקי הושפע עד מאוד מן המאורעות שהתפרצו ב-1903 בעיירה דובוסארי ובקיישיניב, הן שעוררו בו תודעה לאומית וציונית. מאז לא שקט בעשייתו למען עם ישראל וארץ ישראל.

זאב ז'בוטינסקי התפרסם כנאם מחונן וכמנהיג רוחני של הנוער המשכיל. בפעילות המוצעת במסלול בתל אביב ישולבו גם נאומיו, דרכם נכיר את דמותו פועלו והשקפת עולמו.

תיאור הליכה במסלול:

תחילת המסלול בנמל יפו ליד המזח (1) ברחוב רציף העלייה, משם נמשיך למוזיאון האצ"ל בתש"ח (2) שבגן צ'רלס קלור. דרך שכונת נווה צדק נגיע אל ראינוע עזן (3) שבפינת הרחובות לילינבלום-פינס ונמשיך בדרכנו אל האנדרטה שבגן הכובשים (4), משם נלך לאורך רחוב הירקון עד לפינת רחוב ז'בוטינסקי (5), נתקדם אל נמל תל אביב (6) ופסל הפועל העברי (7) ברחוב כיכר פלומר. נצא מהמתחם אל רחוב אוסישקין 9 ונגיע ל"אגודת זבולון" (8) מכאן בנסיעה נמשיך אל מכון ז'בוטינסקי (9) ברחוב קינג ג'ורג' ונסיים.

פרטי מסלול

חבל ארץ: מישור החוף

אורך המסלול: 8 ק"מ, 8 שעות פעילות

נקודת התחלה: נמל יפו

נקודת סיום: מכון ז'בוטינסקי

עונה מומלצת: כל השנה

השבוע של { יב בטבת } - הנצחה

מגבלות: אין

דגשי בטיחות: משנה זהירות בחציית כבישים ובנקודות ההדרכה.

דרגת קושי: מיועד לכולם

נגישות: נגיש ברובו, קיימת בעיית נגישות במכון ז'בוטינסקי

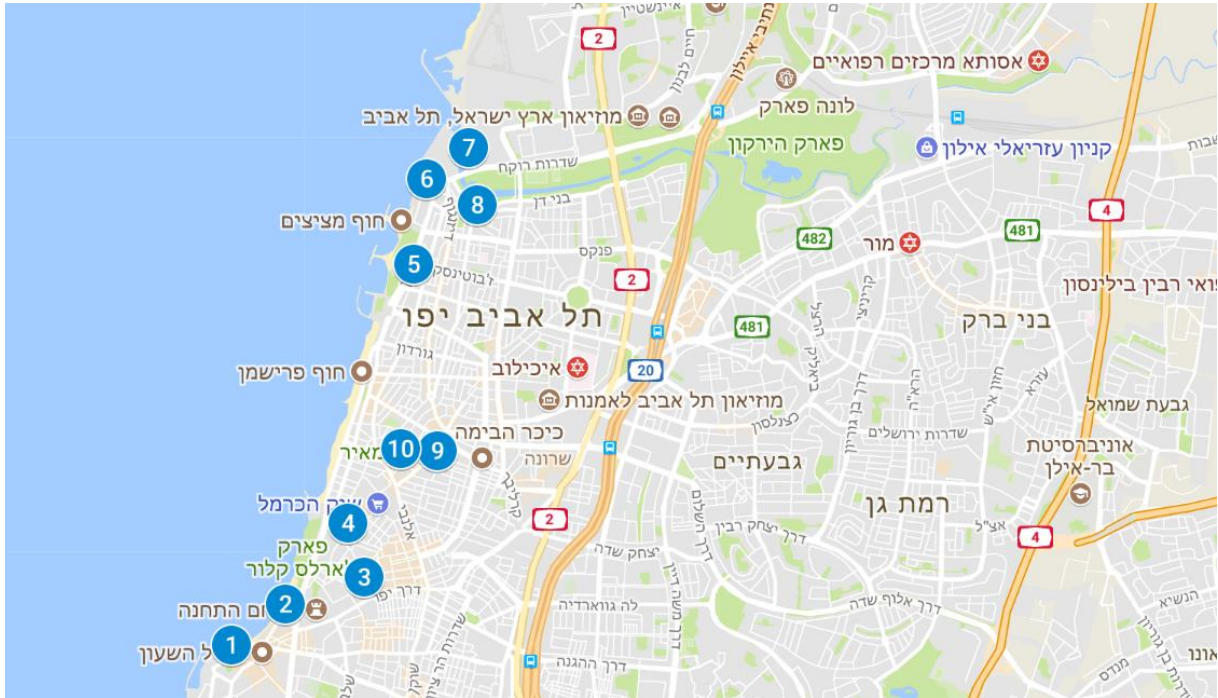
ציוד מיוחד: אין

אתרים בתשלום:

1. מכון ז'בוטינסקי. בתאום מראש

2. מוזיאון האצ"ל בתש"ח. בתאום מראש

מפת המסלול מתוך גוגל המפות שלי

תיאור האתרים במסלול :

נמל יפו (1) נחשב לאחד העתיקים בעולם והיה הנמל הראשי של אי"י עד לאמצע תקופת המנדט הבריטי. היה זה שער הכניסה לא"י, דרכו הגיעו עולי רגל לבקר במקומות הקדושים. עם ראשית ההתיישבות היהודית היה זה שער עלייה לבני העלייה הראשונה השנייה השלישית והרביעית.

מוזיאון האצ"ל בתש"ח (2) מתמקד בפעילות האצ"ל להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, מאז החלטת האו"ם לחלוקת א"י, ביום כ"ט בנובמבר 1947 ועד השתלבותו בצה"ל עם הקמתו. המוזיאון הינו אתר הנצחה לארבעים ואחד לוחמי האצ"ל שנפלו במערכה על יפו ונקרא על שמו של קצין המבצעים של האצ"ל עמיחי פאגלין-יגודי" ולכן נקרא גם "בית גידי".

ראינוע עדן (3) : הוקם ב-1914 והיה הראשון בתל אביב. תחילה נבנה אולם עם גג וכעבור שנים אחדות נוסף אולם הקיץ חסר גג, להקרנת סרטים תחת כיפת השמים. הקולנוע שימש גם לאירועים מיוחדים שנערכו בו: הרצאות, כינוסים, קונצרטים, מופעי בלט קבלות פנים לאנשים רמי-מעלה ועוד. הקולנוע פעל עד שנת 1974 ונרכש ע"י בנק לאומי.

האנדרטה שבגן הכובשים (4) עוצבה ע"י הפסל מיכאל קארה והוקמה בגן הכובשים ב-1957 ונמצאת במרכז גן הכובשים. מצדה הדרומי, תבליט, המתאר דמויות של לוחמים, ובבסיסה הפסוק מקינת שאול על יהונתן: "מנשרים קלו מאריות גברו" (שמואל ב א כג). בצידה האחר סמלי ה"הגנה", האצ"ל ועיריית תל אביב, על רקע שלהבת זיכרון, והכתובת: "זכר למגיני תל-אביב ולכובשי יפו."

רחוב ז'בוטינסקי (5) ציר רוחב בצפון תל אביב הישן והחדש המוביל מרחוב הירקון ועד דרך נמיר במזרח. המשכו החדש הקרוי רחוב יעקב דורי ממשיך דרך גשר מודעי חוצה את העיר רמת גן, בני ברק ומסתיים בצומת סגולה שבפתח תקווה.

נמל תל אביב (6) הוא הנמל העברי הראשון שהוקם ב-1936. פרוץ המרד הערבי הגדול השביתה הכללית שהוכרזה על ידי הערבים הביאה להשבתה כללית במשך חצי שנה של נמל יפו – בו עבר חלק ניכר מתנועת היבוא והיצוא של תל-אביב. נמל בתל אביב איפשר מוצא ישיר לים ללא תלות בנמל יפו.

פסל הפועל העברי (7) הוקם ע"י האמן והאדריכל אריה אלחנני בשנות ה-30 של המאה ה-20 ומציג מציג דמות גבר הנושא על גבו קורה המסמל את רוח העבודה העברית. הפסל שוחזר בשנת 1989 על ידי עיריית תל אביב.

"אגודת זבולון" (8) אגודה ישראלית העוסקת בחינוך, שנוסדה ב1923 בתל אביב. האגודה קמה בימיה מנדט הבריטי, במטרה לחנך דור של ימאים עבריים. בוגרי האגודה היוו את הבסיס לחיל הים ולצי הסוחר. עד היום עוסקת האגודה בחינוך, הכשרה וטיפול של ענף הימאות בקרב הנוער והציבור הישראלי.

מכון ז'בוטינסקי ומוזיאון אצ"ל (9) המכון נוסד בשנת 1937 על-ידי יוסף פעמוני (1902-1966), שהחל מיוזמתו בשימור המסמכים והצילומים הקשורים בפועלו ובהגותו של זאב ז'בוטינסקי ותנועתו. המכון יוזם פעולות חינוכיות, מחקריות ותרבותיות להפצת מורשת. במכון מוצגות שתי תצוגות קבע אורקוליות בנושאים: "זאב ז'בוטינסקי - מעגל חיים" ו"הספורט הלאומי - עליית אף על פי, הנקראות על שם כותרות מאמריו של ז'בוטינסקי, אשר התייחסו בין השאר לעליית אף על פי.

גן מאיר (10) עיריית ת"א הקצתה שטח לנטיעת גן עירוני ראשון בתל אביב שייקרא על שמו של ראש העיר הראשון, מאיר דיזינגוף, לרגל יום הולדתו ה-70 לבסוף נחנך הגן יותר מעשור מאוחר יותר, בשנת 1944 ע"י ראש העיר דאז ישראל רוקח.

מקום הפעילות	נושא הפעילות	תיאור הפעילות	דגש מיוחד	הערות	זמן	ציוד מיוחד
--------------	--------------	---------------	-----------	-------	-----	------------

	30 דקות	כדי לעורר עניין חשוב לחלק את הכיתה לחוליות עבודה ולבצע את המשימות, כחלק מהתחרות ביום השדה. מומלץ להכין דף ניקוד שיכלול ניקוד לכל תחנה במהלך היום.	1. תיאור נמל יפו כנמל מוצא עיקרי לעולים לארץ, בימים ההם. 2. סיכום בו יבטאו התלמידים את התרשמותם מנושא העלייה לארץ לפי ז'בוטינסקי ולאור אירועים היסטוריים שהתרחשו בימים ההם.	דף עבודה המבוסס על קטעי נאום או מסות שכתב ז'בוטינסקי. נספח מספר 1	נמל המוצא של העולים לארץ ישראל, דרכו הגיע ז'בוטינסקי לישראל.	נמל יפו (1)
	15 דקות	יש לציין בפני התלמידים שניתן להשתמש גם במידע המופיע באינטרנט		דף עבודה: ניתוח השקפתו הצבאית של ז'בוטינסקי. נספח מספר 2	הקמת האצ"ל והסיבות להקמתו. הכרת מפקדי האצ"ל.	מוזיאון האצ"ל בתש"ח(2) (בית גידי)
	30 דקות	היות וראינוע עדן ניצב בצומת רחובות, יש למצוא מקום בו ניתן לקיים את הפעילות בבטחה ובקרבת מקום. למשל באחד הגנים הקטנים בנוה צדק.		דיון: עמדת ז'בוטינסקי כלפי הנוער. ותפקידו באומה. נספח מספר 3	קריאה אל הנוער	ראינוע עדן(3)
	20 דקות	מומלץ שבשלב הזה יאתרו את הנקודות בהן הלכו במהלך היום ויוסיפו את הנקודות האחרונות.		האנדרטה מרכיבי סמל האצ"ל המופיע בגב האנדרטה. ניתוח השיר שמאל לירדן . נספח מספר 4	כיבוש יפו על ידי האצ"ל וההגנה. סמל האצ"ל ומרכיביו.	גן הכובשים(4)
<p>-מפת העיר תל אביב בדגש על החלק שיכלול את רחוב ז'בוטינסקי מתל אביב עד פתח תקווה. אפשר לעבוד עם מפות גוגל און-ליין.</p> <p>יש להכין מספר עותקים למפה שתכלול את רחובות ז'בוטינסקי מתל אביב עד פתח תקווה.</p>	30 דקות			בדיקת אורכו של רחוב ז'בוטינסקי, איתור תחילתו וסופו. חיבורו לרחוב בשם זה מתל אביב עד פי"ת. השערה - האם יש קשר בין אורך הרחוב לחשיבות האישיות שהרחוב נקרא על שמה? נספח מספר 5	עבודה עם מפה	רחוב הירקון פינת רחוב ז'בוטינסקי(5) (הפעילות תתבצע בגן העצמאות הסמוך)

נמל תל אביב (6)	בעקבות "על קיר הברזל"	דיון בעד ונגד לגבי עמדת ז'בוטינסקי על החיים עם הערבים, ומה על היהודים לעשות כדי לחיות בארץ בביטחון. נספח מספר 6 כולל שאלות לדוגמה.	בתום הדיון יש לקיים את המשימה המהירה בעזרת המכשירים הניידים והאינטרנט.	הדיון מתקיים כאן לאור מאורעות תרצ"ו – תרצ"ט המרד הערבי הגדול.	30 דקות	המאמר : על קיר הברזל. דף משימה מהירה
פסל הפועל העברי בירד המזרח (7) (מתחם הנמל תל אביב)	היצרן והסוחר	מעגל של"ח עמדת ז'בוטינסקי: חשיבותם של בתי חרושת, תוצרת יהודית וסוחרים יהודיים. נספח מספר 7 כולל שאלות לדוגמה.			25 דקות	
אגודת יורדי ים זבולון (8) אוסישקין 9 על גדה הדרומית של הירקון	קידום מקצועות הים	חשיבות מקצועות יורדי הים. נספח מספר 8 כולל דף עבודה.		מנקודה זו יש לנסוע לבית ז'בוטינסקי	10 דקות	
מכון ומוזיאון ז'בוטינסקי (9) רחוב קינג ג'ורג' 38, תל אביב	בית ז'בוטינסקי - מוזיאון	שני חלקים בביקור במוזיאון: חלק אחד עוסק בחייו ובתחנות בחי ז'בוטינסקי. מעגל חיים של ז'בוטינסקי		1. תיאום מראש בטלפון: 03-5286523 03-5387320 מותאם לקבוצה המונה עד 50 תלמידים. הדרכה מקומית. 2 אין מקום חניה לאוטובוס. הורדת תלמידים ואיסופם בתחנת אוטובוס צמוד לכניסה לבית ז'בוטינסקי.	15-25 דקות	
		החלק השני עוסק בהעפלה הבלתי לגאלית לארץ ישראל בימי המנדט הבריטי. הספורט הלאומי – עליית אף על פי כן	יושבים במבנה דמוי סיפון של ספינת מעפילים.	מותאם לקבוצה של עד 50 תלמידים. אין בעיה של מקום. במכון מוצג סרטון היסטורי.	18 דקות	
מוזיאון האצ"ל באותו מבנה		מוזיאון האצ"ל		בתיאום מראש. הדרכה מקומית טלפון לתיאום מוזיאון	בין 30 דקות לשעה	

	וחצי. בהתאם לזמן הנותר ברשות כס.	האצ"ל 03-5253307 03-5284001 שעות פתיחה ימים א-ה 16:00-08:00 ניתן לתאם את בית זיבוטינסקי ביחד עם בית האצ"ל דרך בית זיבוטינסקי.				בו שוכן מוזיאון זיבוטינסקי ראה תחנה מספר 9 רחוב קינג ג'ורג'י 38, תל אביב
	30 דקות				מעגל סיכום יום	תחנה מספר 10 - גן מאיר מול בית זיבוטינסקי

נספח 1

נמל הכניסה לארץ ישראל
קראו את הקטעים א עד ו.

א.

"ציון - האמונה שרק ארץ ישראל יש בכוחה לפתור את בעיית עם ישראל - ביטוי כפירה בכל הצעות פתרון אחרות, כגון טריטוריאליזם, המשך הישיבה בגולה וכל כיוצא באלה".
(מתוך: יוסף נדבה, זאב ז'בוטינסקי - האיש ומאבקיו, 1986)

ב.

"... דבר זה ודאי הוא, כי בשני הדורות הבאים נאלץ להוציא מן הגולה מיליונים רבים, ואין אפשרות ממשית לכך מחוץ לגבולות ארץ-ישראל. ... עם במצוקה גדולה חייב לתכנן תוכנית גדולה ולהילחם למימושה."
("ממעמקים", הירדן, 17.4.1936, מובא ב"עולמו של ז'בוטינסקי" מאת משה בלע, עמ' 27)

ג.

"בהיותי בן 16 חיברתי שיר: צורתו הפיוטית שכחתי, אך תוכנו זכור לי עדיין: גלות - פירושה, שאחרים עושים את ההיסטוריה במקומנו. ואילו הציונות פירושה, שעם ישראל מתחיל לעשות את ההיסטוריה שלו מחדש, כעם עצמאי..."
(מתוך נאום על תוכנית האוואקואציה, אוקטובר, 1936)

ד.

"זה שלוש שנים אני פונה אליכם, יהודי פולין, עטרת יהדות העולם, בקריאה. אני מזהיר אתכם בלא הפוגה, שהקטסטרופה (האסון) מתקרבת. שערותי וזקני הלבנו בשנים אלו, כי לבי שותת דם על שאתם, אחים ואחיות יקרים, אינכם רואים את הר-הגעש שיתחיל תיכף לפלוט את אש ההשמדה. אני רואה מראה איום; הזמן קצר בו אפשר עוד להינצל. אני יודע: אינכם רואים, כי אתם טרודים ובהולים בדאגות יום-יום.
האזינו לדברי בשעה השתיים-עשרה: למען השם! יציל-נא כל אחד את נפשו, כל עוד יש זמן לכך - והזמן קצר!
ועוד דבר ברצוני לומר לכם ביום תשעה-באב זה: אלה שיצליחו למלט את נפשם מהקטסטרופה, יזכו לרגע החגיגי של שמחה יהודית גדולה: לידתה מחדש ותקומתה של מדינה יהודית. איני יודע אם אני אזכה לזאת, בני - כן! אני מאמין בזאת כשם שאני בטוח שמחר בבוקר שוב תזרח השמש, אני מאמין באמונה שלמה".

("בהלך-רוח של ט' באב", מתוך נאום בווארשה, ט' באב תרצ"ח, אוגוסט 1938, עקרונות מנחים לבעיות השעה, עמ'

160)

ה.

"... גרוע ממנה הדבר שאני רואה אצל המוני יהודים באירופה המזרחית: שוויון נפש, פאטליזם, כניעה לגורל... הבריות מתנהגים כעת כאילו כבר נגזר דינם... משל למה הדבר דומה? כאילו הושיבו את האנשים בעגלה, שנים עשר מיליון אנשים משכילים ומנוסים הושיבו בתוך עגלה, ואת העגלה דחפו אל עבר פי תהום. כיצד מתנהגים אנשים אלה? אחד בוכה, אחד מעשן סיגריה, אחדים קוראים עיתונים, אחד שר - ולשווא תחפשו איש אחד, שיקום, יטול את המושכות לידי ויעביר את העגלה משם והלאה. זהו הלך הרוחות. כאילו בא איזה אויב גדול והרדים את מוחותיהם בכלורופורם.

בא אני אליכם לערוך ניסיון. את הניסיון האחרון. קורא אני אליכם: שימו לב למצב זה. נסו לעצור את העגלה, נסו לקפוץ מתוכה, נסו לשים מכשול כלשהו בדרכה, אל תלכו ככבשים אל הזאב..."

(מתוך נאום באסיפת עם בווארשה, מאי 1939)

ו.

"העמדה כזאת של השאלה תהא צרה יותר מדי. הלגיטיזם אינו אלא אחד הסעיפים בפרוגרָאמה הרביזיוניסטית, ולכן יש להתוות לשיחה תחומים יותר רחבים. תכניתנו נובעת באופן הגיוני מתוך המטרה הסופית: ליצור רוב יהודי בארץ ישראל. בארץ יש כעת 650.000 ערבים; בעוד 25 שנים יהיו מיליון, ובעוד 50 שנה עוד יותר. כדי ליצור רוב, על היהודים ליישב בארץ מדי שנה בשנה כ-40.000 עולים במוצע; לשם כך צריכה העליה להיות עוד יותר גדולה – כ-50 אלף, כי תמיד יימצא אחוז כלשהו של בלתי-מוכשרים. – למען תוכל ארץ ישראל לקלוט ולפרנס עליה כזאת, אין די בעבודתנו הנמרצת ובכספי קרן היסוד, ואפילו בעזרת הגבירים שבאמריקה. אין לעשות התישבות באמצעים "ביתיים": התישבות יכולה להעשות רק בשיטות שהן ממלכתיות עפ"י טיבן. אדמות-הבור של ארץ ישראל (כ-15.000.000 דונם, ואין ספק, שיותר ממחציתן יפות לעיבוד) צריכות ליהפך ל"קרן התישבות". על סמך קרן זו יש לערוך מלווה בערבות הממשלה או בערבות חבר-הלאומים. כספי המלווה ישמשו להכשרת הקרקע ומתן אשראי ראשון למתישבים. לפי חישוב צנוע, יימצא באדמות האלו מקום לחצי-מיליון יהודים; ודבר זה יפתח פתח להכניס לארץ גם המונים רבים של תושבי ערים.

יחד עם זה דרושה בשביל העיר, כלומר לעידוד החרושת והמסחר, שיטה של מכסי-מגן. בכלל, אין להפריד "התישבות" מ"מדיניות" – שני שטחים אלה משתלבים שילוב הדוק על כל צעד ושעל. כל צעד מצעדי הממשלה, אף אם לכאורה הוא "נייטרָאלי", הריהו משפיע לאמיתו של דבר על ההתישבות, כלומר מזיק לה או מסייע בידה. לפיכך צריכה להיות מותאמת לתפקידי ההתישבות כל מערכת השלטונות בארץ. לבסוף, גם שאלת "הסדרת" העליה, בחירת המתישבים המתאימים, צריכה ללבוש צורה אחרת מעכשיו: תפקיד זה צריך לעבור לידי המיישב עצמו, כלומר לידי ההסתדרות הציונית ונציגיה בגולה.

מכאן נובעת המסקנה: בכדי לאפשר התישבות בריאה בממדים ההולמים את המטרה הסופית, מן ההכרח שייעשו בארץ ישראל שורה שלמה של מעשים ותיקונים מלכתיים רבי-משקל: ריפורמה קרקעית, ריפורמה בשיטת המכס וגו', וכן גם מלווה בערבות. את כל אלה אין להגשים באמצעים

"ביתיים", כגון קניית חלקות-קרקע ללא כל שיטה, או עליה שאיננה מוסדרת, שאת טיבה קובע מר גראבסקי ולא אנחנו.

כדי להגיע לתמורות הדרושות, יש צורך ב"לחץ" פוליטי מאורגן מצד כל היהדות הלאומית על דעת-הקהל בעולם, על הממשלות למיניהן ועל חבר-הלאומי – "אופנסיבה פוליטית". ולכך יש לנצל ניצול מלא, מצד אחד, את המצב ללא-מוצא, בו נתונים המוני היהודים במזרחה של אירופה ומצד שני את כל ה"מכסות" לכניסת מהגרים.

(יסודות ראשונים בפרוגראמה הרביזיוניסטית / זאב ז'בוטינסקי. תרגום: משה אטר (אטינגר).

פאריס, 19 בפברואר 1925. בתאריך זה נערכה בקפה "טאמבור", בכפרהבאסטיליה בפאריס, שיחה בין כמה חברי הצה"ר ובין קבוצת פועלים מארץ ישראל.

מקור: [פרויקט בן יהודה](#)

1. **לאן על היהודים להגיע, ומדוע דווקא לכאן?**
ציון, מתוך אמונה שרק ארץ ישראל יש לה כח לפתור את בעיית עם ישראל.
2. **מה הסכנה/סכנות העומדות בפני העם היהודי בשהיה בגולה?**
אסון אש השמדה-
3. **למען איזה דור יש לבצע הגירה זו?**
דור הבנים (הילדים)
4. **באיזה מועד נאם ז'בוטינסקי את הנאום המופיע בקטע ד?**
ט באב תרצ"ח, אוגוסט 1938
5. **האם נבואה זו התגשמה? ציינו את הנבואה במילה אחת אותה כתב ז'בוטינסקי**
קטסטרופה
6. **בראייה היסטורית מה היה האירוע הקטסטרופי לעם היהודי?**
השואה

קראו את קטע ה.

1. **ממה חושש ז'בוטינסקי לגבי יהדות מזרח אירופה?**
שייכעו לגורלם, כאילו נגזר דינם למוות.
2. **מה דורש ז'בוטינסקי מהיהודים במזרח אירופה לעשות?**
לקפוץ מהעגלה המובלת על פי תהום, לשנות את הגורל במו ידיהם.
3. **מהו היעד היחיד אליו עליהם להגיע?**
ארץ ישראל
בקטע ו' מתאר ז'בוטינסקי את בעיית היהודים ופתרונה.

א. מצא בתוך קטע ו' אילו בעיות עומדות בפני היהודים ומה הפתרונות אותם הוא מציע. מנה לפחות 3 בעיות ופתרונות.

מס"ד	הבעיה	הפתרון
1	היהודים הם מיעוט	עליה ליצירת רב יהודי, לפחות 50000 עולים בשנה
2	בעיית קרקעות	רכישת קרקעות בערבות חבר הלאומים (הבריטים בעלי המנדט על ארץ ישראל)
3	תוצרת יבוא לא מקומית(מציאת תשובה זו עשויה להקשות על התלמידים לכן המורה יכוון ויסביר ומהם למה נועדו	עידוד החרושת (התעשייה) והמסחר, הגנה על התוצרת המקומית.

	מכסי מגן ?
--	------------

• **מדוע לדעתכם מתקיים דיון זה כאן בנמל יפו?**

זהו נמל הכניסה העיקרי אליו הגיעו היהודים בעליות השונות באותם שנים, וגם ז'בוטינסקי עצמו נכנס לארץ דרך נמל זה.

נספח מספר 2

"קיימות שלש השקפות על בעיית הבטחון. הראשונה היא ההשקפה הדמיונית, שהערבים יניחו לנו ליישב את הארץ, או שנוכל "להרדימם" בהבטחות מרגיעות, כך ש "לא ירגישו" בגידולנו, – וכאשר יקיצו משנתם, ימצאו, שאיחרו את המועד. (צחוק). עם בעלי-הזיות כאלה אין טעם להתווכח.

ההשקפה השנייה היא – "אי-התנגדות לרע", כלומר: אין אנו רוצים בשפיכות-דמים; אם יתנפלו עלינו – נעמוד בחיבוק-ידיים ונחכה למוות, אבל את זולתנו לא נהרוג. השקפה מכובדת היא זו ואף קדושה; אך הכל מבינים, שפירושה – הסתלקות מן הציונות.

נותרה איפוא השיטה השלישית: להתגונן. בנקודה זו מסכימים הכל, גם חסידי ה"לגיון", גם מתנגדיו. הויכוח נסב רק על הצורה – "צבאיות" או "הגנה". חסידי ה"הגנה" טוענים, כי אפשר להעלותה לדרגת התארגנות מופתית. אבל די שנהרהר בטכניקה של שאלה זו, למען נבין, כי צורת הבטחון היחידה, שבה אין מקום לטעויות בחשבון התחמושת, לחוסר-נסיון, לחובבות, לחיפזון עצבני, וכו' – זו צורת הארגון הצבאי החוקי.

אשר ל"לגיון הנגדי" של הערבים, הרי יש כאן אי-הבנה. לא בצבא עברי מדובר כאן, אלא בזה, שהצבא הבריטי ייסד בהרכב חטיבותיו גדוד עברי וישפנו בארץ ישראל, כשם שהוא מחזיק שם כיום חטיבה אנגלית או סקוטית. דבר זה הכרחי, משום שקיימת סכנה של התנפלות ערבים על יהודים. ומכיון שסכנה הפוכה איננה קיימת, הרי אין שום טעם בתביעה להקים "גדוד ערבי". זאת אפילו מבינה האדמיניסטרציה של ימינו: מר סמואל אישר בז'ניבה, שהממשלה חילקה רובים למושבות היהודיות, ולא לשכניהן – כי לשכנים אלה אינה נשקפת שום סכנה. אם נעמוד בדעה, כי כל ויתור כלפי קרבנות-של-איומים צריך לגרור אחריו, לפי מידת ה"צדק", אותו ויתור כלפי המאיימים – הרי גם "ההגנה הטהורה" תיהפך לדבר בלתי-אפשרי. אם הממשלה תתיחס במידה שווה לתכונה הצבאית של היהודים ושל הלא-יהודים, – תראה במידה שווה את התפתחותה "מבעד לאצבעות" או במידה שווה תפריעהנה, – הרי בסופו של דבר יהיו שבעה רובים נגד אחד, כלומר – אבדון. לכן אי-אפשר לפתור באמצעים "ביתיים" גם את שאלת הבטחון: זוהי שאלה פוליטית, כוח-המגן היהודי צריך להוצר על-ידי המדינה, אבל על חשבון היהודים, הן מבחינת האנשים והן מבחינת הכסף."

(יסודות ראשונים בפרוגרמה הרביזיוניסטית / זאב ז'בוטינסקי. תרגום: משה אטר (אטינגר). פאריס, 19 בפברואר 1925. בתאריך זה נערכה בקפה "טאמבור", בכפרהבאסטיליה בפאריס, שיחה בין כמה חברי הצה"ר ובין קבוצת פועלים מארץ ישראל. מקור: [פרוייקט בן יהודה](#).)

א. מה הן שלושת ההשקפות (השיטות) השונות לנושא הביטחון שמציג ז'בוטינסקי לפועלי ארץ ישראל בפאריס 1926?

1. ההשקפה הדמיונית – שהערבים יאפשרו ליהודים ליישב את הארץ.
2. "אי התנגדות לרע" - אם יתנפלו עלינו – נעמוד בחיבוק-ידיים ונחכה למוות
3. להתגונן. הויכוח הנותר הוא ההגדרה "צבאיות" או הגנה.

ב. באיזו השקפה בוחר ז'בוטינסקי? השקפה מספר 3

ג. האם הבריטים יגנו על היהודים או שהיהודים יגנו על עצמם?

היהודים יגנו על עצמם כי ברור שהבריטים לא יעשו זאת.

בראי הזמן, האם צדק בעמדתנו? פרט ותן דוגמאות מההיסטוריה של מדינת ישראל.

בכל המאורעות החל מאירועי תל חי, דרך מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט, בעקבות כ"ט בנובמבר 1947 וביום הכרזת העצמאות. לולא גופי המגן: ההגנה, האצ"ל והלח"י היהודים היו נפגעים הרבה יותר. היה חשוב לייצר כח הרתעה מפני הערבים.

ראשי התיבות אצ"ל הן: א רגון צבאי לאומי.

לאיתור התשובות לשאלות הבאות יש לעזר בטלפון הנייד ו/או בשלטים המוצבים במקום: מי הקים את האצ"ל?.

רשום את כל מפקדי אצ"ל לפי סדר השנים בהם פיקדו:

שם המפקד	שנות פעילותו	האם פיקד בימי חייו של ז'בוטינסקי? כן או לא, בלבד.
זאב ז'בוטינסקי	1937 - 1940	מפקד עליון עד מותו
תהומי אברהם	1931 - 1937	כן
ביטקר רוברט	1937	כן
רוזנברג משה	1937 - 1938	כן
רזיאל דוד	1938 - 1941	כן עד שנת מותו של ז'בוטינסקי
יעקב מרידור	1941 - 1943	לא
בגין מנחם	1943 - 1948	לא

על שם מי נקרא מוזיאון זה, מה היה תפקידו הצבאי?

"בית גידי", ע"ש עמיחי פאגלין, קצין המבצעים של האצ"ל, ששמו המחתרתי היה – גידי.

על המורה לשים לב שהתלמידים עשויים לשאול מדוע נשקרא "בית גידי"? ויש להפנות אותם לחפש את התשובה (מופיעה בויקיפדיה).

נספח 3

"יש אי הבנה אחת בפסיכולוגיה של המחנך, אף הטוב שבהם. בכל דע תפלה, יש קורטוב של אמת וקורטוב של טעות. דעה זו היא, שהנוער צריך להתכונן, ובתור נוער אסור לו להתערב במהלך החיים. הנוער אינו יודע מה טוב ומה רע, ורק כשיגדל – יתערב וידע את הדרך הנכונה. קורטוב של אמת, יש בדבר. אין ילד, בן שבע, יכול להתערב בחיים. ואולי גם צעיר, בן שבע עשרה, דינו כזה של בן שבע. ואולם במה דברים אמורים? בחיי עם נורמאלי ובתקופה נורמאלית. הנוער המתכונן, קולט עובדות, מעכל מחשבות שכבר עובדו במעבדת המחשבה הציבורית. אך גם בציבור נורמאלי, באנגליה, גרמניה וצרפת, משתנה היחס בבוא זמן לא נורמאלי. בשעות כתיקון אין שם צורך לא רק בתלמיד, אלא גם לא בסטודנט, כי יש להם מדינאים ותיקים ומנוסים למדי. אולם בשעה יוצאת מן הכלל, למשל, בשעת מלחמה, היחס משתנה והנוער הוא היוצא אל המערכה, הוא המציל."

(מתוך "קריאה אל הנוער" נאום שנאם בראינוע עדן, 31 באוקטובר 1926, בתוך: נדבה יוסף עורך, ז'בוטינסקי בראי הדורות, עמוד 85.)

השאלות לדיון: חוו דעתכם על הכתוב.

- א. מה הדילמה הניצבת בפני הנוער בשנות העשרים של המאה העשרים?
- ב. האם הנוער צריך רק להתכונן ואסור לו להתערב?
- ב. האם תפקידו של הנוער בחברה משתנה בשגרה ובעיתות חירום?

נספח 4

1. חפש במרשתת (אינטרנט) ועל גבי האנדרטה לכבוד מי הוקמה?
לזכר מגיני תל אביבי וכובשי יפו.
2. מה היה האירוע שלכבודו הוקמה האנדרטה?
יום הזיכרון לחללי צה"ל בשנת 1957.
3. מהיכן לקוח הפסוק המופיע בחזית האנדרטה? ומתי קוראים פרק זה הכולל את הפסוק הזה?
א. " מנשרים קלו מאריות גברו"
ב. קינת דוד לשאול, ספר שמואל ב, פרק א'.
ג. בימי זיכרון לחללי צה"ל ולעיתים גם בלוויית של חיילים.

כמה סמלים מופיעים בגב האנדרטה? 3

איזה ארגונים הם מייצגים?
ההגנה, האצ"ל ועיריית תל אביב.

- במסגרת תחרותית שכבתית על הצילום היצירתי ביותר ביום השדה על הכיתה להצטלם משני צידי האנדרטה.
הצילום חייב לכלול את תלמידי הכיתה הנוכחים ביום השדה/ בסיור .

סמל האצ"ל מכיל 7 מרכיבים. פרט מהם המרכיבים.

1. צריח (הרגע לסמל כולו) 2. שני שיבולים (בתחתית הסמל).
3. מפת ישראל 4. מפת ירדן. 5. נשק 6. זרוע אוחדת נשק 7. המילים האצ"ל (למעלה), ו : "רק – כך".

היעזרו בשיר שכתב זאב ז'בוטינסקי, שמאל הירדן השיר בביצוע שלמה ארצי - https://www.youtube.com/watch?v=NA_vci262sU

שמאל הירדן מאת זאב ז'בוטינסקי

<p>ב.</p> <p>שם ירוה לו משפע. מאושר בן-ערב בן-נצרת וכני! כי דגלי, דגל טהר ויושר יטהר שתי גדות ירדני! שתי ידי לך הקדשתי, מולדת, שתי ידי-- קמגל ומגן. אך תשכח ימיני הכוגרת אבם אשכח את שמאל הירדן! שתי גדות לירדן: זו שלנו-- זו גם בן.</p>	<p>א.</p> <p>בְּעֵמֹד שְׁבִתְךָ לַגֹּשֶׁה, אף פְּתִימ־שִׁדְרָה קְאֻנֹּשׁ. קְאֻרְצֵי קוֹר־צִיר וְהַקְשֵׁר הוּא יִרְדֵּן. תִּירְדֵּן הַקְדוּשׁ. אִם אֲרֻצֵי דְלָלָה וְקִמְנָה, הִיא שְׁלִי מִרְאשָׁה עַד קֶצֶה: מִשְׁפָּרְעֵת מִיָּם וְשִׁמּוֹנָה, וְיִרְדֵּן-- תִּירְדֵּן בְּאֶמְצֵעַ. שְׁפֵי גְדוֹת בִּירְדֵּן: זו שְׁלֵנוּ-- זו גַּם בֵּן.</p>
<p>„ירדניה“ שלחח לו מכרס ובקשתו לבלי לנסוע בתשובה לזח קבלה „ירדניה“ את המכתב רלחלן: לבי האגודה „ירדניה“, קובנת. „אחים! קבלו נא שיר זה, במקום תשובת למברקבם. בכבוד נמרה, אחיכם ז. ז'בוטינסקי“.</p>	<p>בעתון „נתיבות“, דו-שבועון חיוצא בקובנת, מיום חי אדר תר"ץ, נדפס השיר הנ"ל „שמאל הירדן“ של ז'בוטינסקי בצרוף ההערות הבאה: לפני נסיעתו של ז. ז'בוטינסקי לארץ ישראל תיכף אחרי המאורעות, שלחו לו עסקנים ציונים מקובנה מכתבים ובקשוהו לא לסכן את חייו בשעה קשה זו. גם התאגדות הסטודנטים הריביווניסטים</p>

מקור:

דאר היום, 11/04/1930

מתי נכתב השיר ובעקבות איזה אירוע?
 בשנת תרפ"ט, בעקבות מאורעות תרפ"ט.

נספח 5

יש להראות את שם הרחוב לתלמידים ומטעמי בטיחות יש לעלות לגן העצמאות ולקיים שם את הפעילות הבאה. חובה להציג את תמונת ז'בוטינסקי בנקודה זו.

 <p>מקור: ויקיפדיה</p>	 <p>מקור: מנהל חברה ונוער</p>
 <p>מקור: ויקיפדיה</p>	 <p>מקור: התאחדות בולאי ישראל</p>

התלמידים יבדקו היכן מתחיל הרחוב ומה אורכו. מומלץ לערוך השוואה בין אורך רחוב זה לרחובות אחרים ע"ש אישים ידועים כגון הרצל, רוטשילד, בן גוריון, בגין.

משימה:

פתחו את המפה שקיבלתם וענו :

1. היכן מתחיל רחוב ז'בוטינסקי: **רחוב נמיר** .
  2. מה אורכו של הרחוב: **2300 מטרים**
  3. מה שם הכיכר החוצה את רחוב ז'בוטינסקי? **כיכר המדינה**.
  4. מה שם הרחוב הסובב את הכיכר? **ה באייר** .
  5. מדוע הוא נקרא כך? **יום הכרזת העצמאות של מדינת ישראל**
  6. איזה רחוב נחצה אף הוא על ידי אותה כיכר? יש לכתוב שם מלא ותפקידו רחוב חיים וייצמן נשיאה הראשון של מדינת ישראל.
1. תארו את רחוב ז'בוטינסקי בערים הקרובות לתל אביב : **רמת גן, בני ברק ופתח תקווה**.
  2. כתבו מה גיליתם על המפה : **רחוב ז'בוטינסקי מתחבר מרחוב הירקון בתל אביב עד פתח תקווה כמעט בקו ישר למעט קטע קצר בין תל אביב לרמת גן. (אגב המספור מתחיל בכל עיר מחדש)**
  3. מדוע לדעתכם תופעה זו מתקיימת? **עקב הערכה שרחושו נבחרו הערים השונות לזאב ז'בוטינסקי** .
  4. **שערו:** האם ניתן לקבוע על פי אורך הרחוב את הערכת המנהיגות שקבעה את שם הרחוב לגבי אישיות כל שהיא ובאופן פרטי לגבי ז'בוטינסקי
- בד"כ נבחרו העיר נוטים לתת שמות לרחובות על שם אישיים השייכים להיסטוריה הארצישראלית או המפלגתית או העירונית. אורך הרחוב ומרכזיותו נקבעים לפי תרומתו לבניין הארץ ו/או הערכה אישית של נבחרו העיר לאותה אישיות.**
5. **עקבו** אחר מסלול היום מנמל יפו ועד נהר הירקון וסמנו את מסלול הליכתכם על גבי המפה.

נספח 6

יש לחלק נאום זה לתלמידים. לאחר קריאתו עליהם להתחלק לשתי קבוצות: האחת בעד תפיסה זו והשנייה נגד תפיסה זו. החלוקה אינה חייבת להיות סימטרית.

כל קבוצה תקיים דיון ותעלה את הנקודות התומכות בתפיסה זו (קבוצת התומכים) והנקודות המתנגדות לתפיסה זו (קבוצת המתנגדים). כל קבוצה תמנה דובר שיציג את טיעוני הקבוצה. כל קבוצה חייבת להציג סימוכין לטענותיהם.

יש להצמיד מורה לכל קבוצה שישמור על הסדר ויעזור (רק אם יתבקש) בגיבוש הנקודות בעד/נגד.

על קיר הברזל

"בניגוד לכלל היפה - להתחיל את המאמר מעצם העניין - עלי להתחיל מאמר זה בהקדמה, ומה עוד - בהקדמה אישית. את מחברם של השורות האלה חושבים לאויבם של הערבים, למצדד גירושם מן הארץ וכו'. אין זה אמת. מבחינה רגשית - יחסי לערבים הוא יחסי אל כל שאר העמים: שוויון נפש אדיב. מבחינה פוליטית נקבע יחסי על סמך שני עקרונות. האחד, גירושם של הערבים מארץ-ישראל באיזו צורה שהיא נחשב בעיני לבלתי-אפשרי בהחלט; בארץ ישראל יהיו תמיד שני עמים. והשני, אני גאה על השתייכותי לאותה קבוצה, שניסחה את "תכנית הלסינגפורס". נסחונה לא בשביל לא בשביל היהודים בלבד, אלא בשביל כל העמים; ויסודה הוא שיווי-זכויות לעמים. ככל היהודים מוכן אני להישבע בשמנו ובשם צאצאינו, שלעולם לא נפר שיווי-זכויות זה ולא נעשה ניסיון לגירוש או לדיכוי. כפי שרואה הקורא, הרי זה "אני מאמין", האומר כולו שלום. ואולם במישור אחר לחלוטין מתייצבת השאלה, אם אפשר להגיע להגשמת מחשבות של שלום בדרכי שלום. כי הרי דבר זה תלוי לא ביחסנו אל הערבים, אלא אך ורק ביחסם של הערבים אל הציונות.

יראשית, על הטענה הנדושה, כאילו נקודת-המבט המוצעת לעיל היא בלתי-מוסרית, אני משיב: לא נכון. אחת משתיים: או שהציונות היא מוסרית, או שאיננה מוסרית. בשאלה זו היינו צריכים להכריע לפני ששקלנו את השקל הראשון.

ומשהכרענו - הכרענו לחיוב. ואם הציונות היא מוסרית, כלומר צודקת, הרי יש להגשים את הצדק בלא להתחשב בהסכמתו או אי-הסכמתו של מי שהוא. ואם א', ב' או ג' רוצים להפריע בכוח להגשמת הצדק, משום שהם מוצאים אותו לבלתי-נוח בשבילם, הרי צריך להפריע להם בזה, ושוב בכוח. זוהי תורת המוסר; ואין שום מוסר אחר.

שנית, אין משמע כל זה, שאין להעלות על הדעת אפשרות של כל הסכם מרצון שהוא עם ערביי ארץ-ישראל. כל עוד יש לערבים אפילו זיק של תקווה להיפטר מאתנו, הם לא ימכרו את תקוותם זו לא בעד אי-אלו מלים מתוקות ולא בעד שום פרוסה מזינה של לחם בחמאה, ומשום כך דווקא, אין לראותם בחזקת אספסוף, אלא עם, אף אם עם מפגר, אבל עם חי. עם חי מסכים לווייתורים בשאלות עצומות וגורליות כאלו רק כאשר לא נשארת לו כל תקווה, כאשר בקיר הברזל לא נראה עוד אף לא סדק אחד. רק אז מאבדות קבוצות קיצוניות שסיסמתם היא "בשום אופן לא", את קסמן, וההשפעה עוברת לידי הקבוצות המתונות. רק אז יבואו אלינו המתונים האלה ובידם הצעה לווייתורים הדדיים: רק אז יתחילו הם לשאת ולתת עמנו ביותר ובשאלות מעשיות, כגון ערובה נגד גירוש מן הארץ, או בעניין שיווי-זכויות, או בדבר ישות עצמית לאומית; ואני מאמין ומקווה, שאז נוכל לתת להם ערובות כאלה, שתרגענה אותם, ושני העמים יוכלו לחיות זה בצד זה בשלום ומתוך יחסי הגינות. ואולם הדרך היחידה להסכם כזה היא קיר הברזל, כלומר, חיזוקו של השלטון בארץ-ישראל, שלא יהא נתון לשום השפעות ערביות, כלומר, עצם השלטון, שנגדו

לוחמים הערבים. במלים אחרות, בשבילנו הדרך היחידה להסכם בעתיד מתבטאת בהסתלקות מוחלטת מכל הניסיונות להגיע להסכם בהווה.".

(על קיר הברזל (אנחנו והערבים) הוא מאמר עמדה שכתב זאב ז'בוטינסקי והופיע לראשונה ב-4 בנובמבר 1923 בעיתון הציוני בשפה הרוסית "ראזסווייט".

מקור: מכון ז'בוטינסקי

מופיע גם ב: על קיר הברזל, ויקיפדיה.)

הדיון מובא כאן בעקבות אירועי תרצ"ו – תרצ"ט, המרד הערבי הגדול שהביא להקמת נמל תל אביב. לסיום הדיון יש להעלות שתי שאלות עליהם יענו התלמידים לפי תפיסת עולמם והבנתם.

שאלות לדוגמה:

- האם הנך מסכים עם קביעתו של ז'בוטינסקי ש "כל עוד יש לערבים אפילו זיק של תקווה להיפטר מאיתנו, גישתם כלפינו תמשיך להיות קיצונית וכי דעות מתונות מצידם יופיעו רק כאשר יאבדו לחלוטין תקווה זו", ומדוע?
- האם יש סיכוי לחיות עם הערבים בארץ ישראל במשותף ובאילו תנאים?

משימה מהירה

1. חפשו באינטרנט את הערך **אגודת יורדי ים זבולון** באתר ויקיפדיה
2. מה היה הקשר בין ז'בוטינסקי לנמל תל אביב ולמיקום בנייתו דווקא כאן?
הקשר הוא עקיף ז'בוטינסקי הבין את חשיבות יורדי הים ובזכות "אגודת יורדי ים זבולון" שהקים כמה שנים קודם לכן דאג להקמת בית ספר להכשרת יורדי ים עבריים. הנמל הוקם כאן בזכות קביעת עמוד ברזל מעבר לשובר הגלים על ידי "הזבולונים".
3. מי הייתה האישיות שביקשה את עזרת האגודה ב-1936? מאיר דיזינגוף ראש עיריית תל אביב.
4. מה הייתה העזרה הנחוצה? לפרוק את ספינת המשא "צ'טבורטי".

נספח 7

המאמר מיועד למורה על פיו ינהל את מעגל השל"ח.

היצרן והסוחר

זאב ז'בוטינסקי

נאום בתערוכת האביב של התעשייה העברית תל-אביב, אביב תרפ"ט

פרויקט בין יהודה

שאלות למעגל:

- האם יש צורך בעזרה ממשלתית לפיתוח התעשייה בארץ ובאיזה היקף?
- האם יש לתוצרת הישראלית יתרון יחסי עבור יהודים בחו"ל בזכות המוטיב הרגשי?
- מה תפקיד הסוחר במעגל התוצרת היהודית ישראלית?
- האם חשוב לייצר בתחומי מדינת ישראל,

כולל

תוצר

ת

חקל

אית?

נספח 8

"ויעוד ביקור עשיתי, מלא תוגה – על קברו של הבית"רי הצעיר מדאנציג, אברהם שטרויסברג, שטבע בחודש מאי. "קרבן לכיבוש הים העברי" – ככה כתוב על המצבה הבודדת... בעומדי כה לפני הקבר הבודד, אפפוני הרהורים על המושג "הים העברי". דבר מיוחד במינו: עד עתה סבור הייתי, שבארבעים שנות התעמולה הציונית, שעלו בחלקו של דורי, כבר הובעו כל הסיסמאות והנוסחות האפשריות, המליצות, הכרוזים והמונחים הלאומיים: כולם, כולם כבר מצאו להם את

תמונת חניך יורד ים - 1938.

מקור: [גנזך המדינה](#), תיק
ISA-Collections-ZKlugerPhotos- -
000xsi6

איור 1 שיעורי חתירה, תלמידים ומורים ודגל זבולון בירקון 1939

מקור: אגודת יורדי ים זבולון, [ויקיפדיה](#).

ביטויים המלא,

המוגמר, ושוב אין עוד מקום לחידושים. ואילו לעיני כאן נוסח חדש, שטרם שמעתי את שימעו: חקוק הוא לעיני בשחם המצבה, אולי בפעם הראשונה בדברי ימי ישראל. ומי יודע, אולי בעתיד הרחוק יגידו הבריות, שכדאי קורבן רך וחדש זה, כדי שישמש כרוז ואות ומופת לנוער היהודי. - - -

"ספנות ודיג הם שני מקצועות חשובים, שהיהודים אינם תופסים בהם לפי שעה שום מקום. ברור כשמש, שיש לשנות את המצב הזה. צעירים, שנטייתם לכך, צריכים להרהר היטב על קו-כיוון חדש זה בחייהם. ואין "היטב" פירושו כאן אלא הרהורים מתוך העמקה וזהירות."

"(ציוויטאקיה", "הירדן" 10.12.1935, בתוך משה בלע, עורך, **עולמו של ז'בוטינסקי**, הוצאת סטימצקי ומכון ז'בוטינסקי בישראל, 2002, עמ' 265).

1. מהו המקור התנכ"י ממנו שאב ז'בוטינסקי את הרעיון לקרוא לאגודת יורדי הים בשם זה? צטטו. העזרו באינטרנט.
- ברכת יעקב לבניו : "זבולן לחוף ימים ישפן והוא לחוף אנית ויךתו על צידן"; בראשית פרק מ"ט.
2. מדוע ראה ז'בוטינסקי חשיבות לפתח את מקצועות הים בקרב היהודים בארץ ישראל?
בשל העובדה שהיהודים לא ראו בהם מקצועות חשובים. יש לנו ים עברי דרכו נייצא ונייבא סחורות. ולא נהיה תלויים בגורמים אחרים.
3. האם בראי הזמן צדק ז'בוטינסקי שהחזיק בתפיסה זו ופתח אגודה לחינוך ימי?
כן. זה התברר כבר בשביתה הגדולה בנמל יפו שבעקבותיה הוחלט על הקמת נמל בתל אביב.
4. חפשו באינטרנט את "אגודת יורדי ים זבולון" ומצאו מה הקשר בין נמל תל אביב לאגודת יורדי ים זבולון?
רבים מבוגרי האגודה ניהלו את נמל תל אביב